DK
503
.8
K799
1921

3 1761 07039263 4

UNIVERSITY OF TORONTO
VELUT ARBOR ÆVO

From the Collection
of the late

JOHN LUCZKIW

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/dokumnetyukran00kuch

Документи українського мучеництва під Польщею.

Бесіда українського священика перед судом польських наїздників у Галичині.

Відень, 1921.
Видання „Українського Прапору“.

Dokumenty

Документи українського мучеництва під Польщею.

Бесіда українського священика перед судом польських наїздників у Галичині.

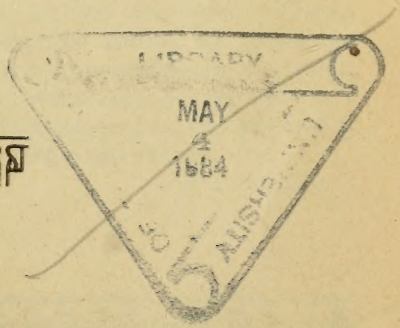

Відень, 1921.
Видання „Українського Прапору“.

Друковано як фелєтон в чч. 64 і 65 „Українського Прапору“ в 1920 році.

DK
508
.8
K799
1921

Друкарня „Адрія“ тов. зогр. пор. Відень, II.

Вступне слово.

Отсим подаємо до відома українській суспільности, деб вона не жила, оборонну бесіду українського (галицького) священика з Перемишлянщини, о. Осипа Кучкуди, якого судив польський військовий суд Д. О. Ґ. дня 16. січня 1920 у Львові. Документ цей остане на завсе одним з доказів високої національної й моральної вартости українсько-галицького священичого стану, який видає такі одиниці. Зазначимо, що всечеснійший панотець Кучкуда поза своєю околицею не був досі відомий ширшому загалови. Працював тихо й скромно. Звертаємо увагу на високу і влучно примінювану освіту цего українського мученика, на його горячий патріотизм і велику відвагу в виступі перед ляцькими катами, як також на бесідницький взірцевий хист цего невідомого досі діяча. По 8-місячних тортурах у вязничних льохах здобувся він на такий сильний акт обжалування ляцьких наїздників, хоч сам був обжалований тими опричниками.

Редакція.

Висока Авдіторіє!

Звеличую Провидіння Боже, що скріпило українську національну ідею тисячами жертв на фронтах, в таборах і по селах. Гайдуки ослаблюються — падуть і топляться в морю сліз і крови. А невольники відживають і набирають нових сил із святої крови. Зростає безгранична любов до Вітчини й охота до жертв. Закрівавилися українські народні вівтарі а з розлитої крови виростають нові борці-герої. Оживилася національна ідея і проголосила світови животність і могутність українського народу. Коли в християнстві було найбільше жертв, тоді Церков тішилася загальним подивом. Бо через жертви побідила неправду. Тою великою побідою ми Українці нині прикрашені. А національна ідея промощує собі шлях до славної побіди. Чуюся щасливим, що стаю виразником тих, що находяться на холмі слави. Боже, дай мені покори, бо місце, на якім стою, є місцем святим.

Протест.

В першій мірі мушу представитися, себто познакомити всіх з засадничими ідеями, які репрезентую. Щоби плястично виразитися, позволю собі пригадати трімурті — трилице староіндійське божище.

Три лиця в мене, потрійний позір і потрійне слово. На чолі першого виду малюється уособлення українського горожанина, на другому виді є печать священства, а на третому виді обовязок голошення правди. Дивно промовлю і тому прошу о особлившу увагу. Бо потрійно відчиню уста. Промовляючи устами горожанина УНР.. підношу могутний протест проти судження чужого горожанина невластивим, чужим судом. Чую, як зловіщо зазвенів цей протест в ушах присутних. Бачу вбийче пораження. Неумолима Немезіс[1]) прошибне ваші серця. Могутні филі протесту полетять до конвенції гаґської, до Вільзона, до Союза Народів і там оголосять про насильство, про страшний упадок вашої трибуни дочасної справедливости. Цей протест підносить кожда людина, кожда українська душа! Цілий світ рухається в моральних підставах, а затрівожена совість жадає самосуду.

За першим протестом виривається другий протест, але сильніщий. Ті самі чинники, що

[1]) Історична пімста, відплата.

зломили світські закони, ломлять і закони Божі. Загально відомо, що Католицька Церков охоронює своїх священиків перед насильством immunitate sacerdotali.[2]) А хто важиться svadente diabolo[3]) наложити руку на священика, цей ipso facto[4]) підлягає excomuni-ці,[5]) як також кождий, що в тім ділі помагає. Клятвою покривається польське правительство, що допускається масового вязнення священиків. Тішуся з повстання нової католицької держави. Але болію рівночасно, коли бачу, як те правительство масово вязнить українських католицьких священиків замикає по льохах і абортах, морить голодом а вишукані тортури доконують решти! Трийцять українських священиків було зі мною під грозою полевого суду, а пятьсот розвезено по таборах! Довго мученої тюремною системою а відтак — проголошено невинними... Тим ви самі дали свідоцтво великої моральної вартости українського духовенства... Нарушений характер священства вносить могутний протест до цілого християнства, до всіх епископів світа, до римського Престола. Хай він перейде могутним словом і до Всевишнього. І вже чую голос Всемогучого, що витягає караючу руку і виписує над вами слова: „мане, текель, фарес...“ І соромно зійдуть зі світа бу-

---

[2]) Священичою недоторкаємостю.
[3]) За підшептом чорта.
[4]) Самим фактом, без церковного вироку.
[5]) Клятві.

рителі закона, як колись зійшли їх батьки... Вязнено апостолів, заборонювано їм голосити Слово Боже. Але їх післанництво виконувалося з іще більшою силою. Вони для мене приміром і тому відзиваюся третими устами дивного трімурті, щоб голосити правду — в кайданах! Підношу тоаст протестів і вихиляю ту чашу до дна і взиваю всіх на свідків, як колись взивав Ібікус воздушних журавлів. Хай лунають могутно протести, а ми в їх звуках провіруймо правду...

Чуюся щасливим, що нарешті в осмім місяці страшного ґарнізону можу публично заговорити, проголошуючи „urbi et orbi“[6]) оден траґічний епізод українсько-польських взаємин. Не сталоб часу тут розводитися подрібно над цілим апаратом ваших тортур — над пережиттям зболілої душі Українця. Колиб я це оповів, то з початку ніхто не віривби, уважаючи це за видумку. Але колиб я переконав усіх про правду, — тоді всі повтікалиб, боячись убийчої правди і не мавби я до кого промовляти! А я бажаю всіх придержати до кінця. Буду обговорювати лише деякі з розправою тісно звязані епізоди, які кинуть світло на характеристичні обставини. Про так звані інструменти оправчі оповість українська мартирольоґія. І там лишиться вічне свідоцтво вашого здичіння й упадку. Маючи успішно голосити правду, хочу держатися прастарої тактики, то є: пристосуватися до авдіторії, до якої

---

6) Цілому світови.

промовляється. Цего придержувалися всі християнські проповідники і тому звертаюся до Високої Авдіторії з запитом: Чи всі розумієте українську мову вязня? Бо коли найшовсяб такий, що її добре не розуміє, то я готов промовляти в зрозумілій мові.

Були три мотиви, які спонукали мене до обговорення донесених закидів.

Першим мотивом було моє християнсько-моральне становище. Цей світогляд голосить, що всякий злочин мусить бути караний. Коли який злочин затаїться перед дочасною справедливістю, так з більшою карою мусить перейти до „Forum internum“ [7]), форум Всевишнього. Мораль не противиться, коли хто сам зголоситься хочби навіть перед суд невластивий по кару для заспокоєння совісти. В таких случаях повинен суддя повчити сторону і післати до того, хто має власть над тим злочином, то є — до сповідника.

Другим мотивом було бажання, висвітлити правду й усунути неславу, яка мене постигла.

Третим мотивом було бажання перейти дочасну покуту для зменшення кари чистилища і жертвувати свої терпіння для української народньої ідеї. Так поступаючи, виступив я як практичний християнський мораліст, одержуючи безконечні вартости природної і надприродної натури. Про-

---

[7]) Внутрішний трибунал, душевний.

тивно ви польські судді — беручися свідомо і добровільно до судження невластивої справи, виступаєте як насильні узурпатори. Бож знаєте, що багато злочинів старіється і перестає бути предметом юрисдикції, тимбільше знаєте, що не маєте ніякого доручення над чужим вам горожанином. Цей случай належить до форум інтернум, а коли ви витягаєте це до форум екстернум [3]), так вмішуєтеся як власть світська до сфери чисто духовної.

Передовсім мушу зазначити, що протокол, списаний суддею слідчим, є односторонний. Багато обставин опущено, багато перемінено, мимо того, що я жадав зміни! Між иншим опущено опис подій, які лучилися безпосередно по увязненню, а перед написанням донесення. Ці обставини висвітлять трудности, з якими стрічалися ті, що хотіли найти вину.

Дня 10. червня 1919 мене увязнено і приведено до польської етапної команди в Перемишлянах. Командант Др. Жигмонт Женевські побачивши мене і, довідавшися, хто я є, привитав мене отсим поздровленням: „Morderco i zbrodniarzu! Zastrzeliłbym cię, ale żałuję kuli. Dam ci stryczek!“ Прошу його, щоби подав мені вину, і коли є яка, то піддаюся екзекуції. Певний, що докаже, відсилає мене до сусідної компати і рівночасно дає приказ, щоби розбубнити по місті, що коли хто має що проти мене, хай зголоситься в етап-

[3]) Зовнішного

ній команді. По годинній перерві прийшло до дверий кількох людей. Побачивши їх, був він певний, що сейчас докаже мені вину. Підходить до найблище стоячої панни Шрамівної і питається: „Co ma pani przeciwko księdzu powiedzieć?“ Запитана кладе праву руку на груди і відповідає: „Mnie i mojej rodzinie ksiądz niczego złego nie zrobił“. Ударений такою відповідю, хоче ратуватися, звертається до одного міщанина з запитом: „A co pan ma przeciwko księdzu powiedzieć?“ Сей відповідає: „Ksiądz dawał mi robotę, sprawiedliwie płacił, a więc był dobrym“. Ражений мов громом таким оборотом справи, перестає слідити і — замикає двері. Обурений перейшов кілька разів по канцелярії, надумуючися, як справу повести. Вскорі просить мене до переслухання. Просить сідати і звертає увагу, щоби зізнавати правду, бо в противному случаю скаже дати 50 нагайок, без огляду на реверенду, бо вона вже сплямлена „і він не узнає мене за священика“. „А що ви робили, як українські війська прийшли?“ Відповідаю, що я як священик сповняв функції священичі як: душпастирство і катехитура. Відтак обслугував я шпиталі, вів нагляд над роздачю апровізації, та провадив реально-гімназійні курси. — „А з грішми?“ Я грошей ніяких від нікого не брав, а мав лише нагляд. — „І більше ніщо?“ Відповідаю: ніщо! Почувши таке зізнання, зірвався з крісла і почав іронічно кричати: „Зловив я невинне немовля!“ Щоби упозорувати і себе оправдати каже, що він має

докладні інформації — в бюрку. Зажурений почав глядіти до вікна і когось шукати. Побачивши у фіртці п. Ґурнісєвича концепіста з Намісництва, застукав до вікна і попросив його до канцелярії. Запрошений увійшов до середини, привитався, а командант питається його, що він має проти мене сказати. „Ксьондз є український патртіот," каже п. Ґурнісєвіч. — „Та це не є провина", відповідає командант. Здивувався п. Ґурнісєвич, що це не є провиною і почав видумувати ніби инші „провини". „Ксьондз єст шкодліви для паньства польскеґо — перши подал мисьль, браць Полякуф до войска, належи до найбардзей завзентих аґітаторуф украіньскеґо жонду. Вплив еґо пши інтерноваию Полякуф мусял биць значни. Уважам ґо за непшеєднанеґо вроґа Полякуф". Ці закиди вислухав п. Женевскі з резервою записуючи щось в нотесі. Коли п. Ґурнісєвіч скінчив, питається п. командант: „Чи ви моглиб бути свідком?" Відповідає п. Ґурнісєвич: „З охотою". Командант звернувся до свойого писаря і подиктував йому ці закиди, під якими підписався п. Ґурнісєвич. При тій нагоді пригадую п. Ґурнісєвічови, що ми не мали ніяких особистих сцисій. На це відповідає він, що мусить бути „пімста", бо він в Коломиї бачив, як Українці вели Поляків.

Тут впадає командант і потверджує конечність відплати. Я звертаю увагу, що я не був ніколи в Коломиї, тож це не може до мене відноситися, бо кождий відповідає за звої особисті вчинки. На закінчення звіщає мені, що я сейчас

мушу піддатися ревізиї — і конфіскує мені візітівки, калитку, провіянти і білля.

Тим закінчився польський суд виїмковий, а засуд смерти перемінився „коконо". По тім доручив постерункови, відпровадити мене до Народного Дому, де містився арешт. З початку заведено мене до великої салі. Заки найшов я собі місце, де мігби сісти, вже наспів жовнір з наказом мого перенесення. Вибираюся, а постерунок показує мені дорогу до пивниці. Коли ми прийшли близько, пост вказав мені на льох, де я маю бути приміщений. Відмикає колодку, відчиняє двері. Побачив я кілька вязнів, по фізіогномії євреїв. З розмови жовнірів довідуюся, що євреї мають там пересидіти, а відтак мали дістати нагайкову стипендію і відійти на волю. Побачивши таку зневагу, протестую проти приміщення з Жидами. Пост признав слушність і доніс о тім власти. Власть рівнож це узгляднила і видала наказ, щоби сейчас випустити Жидів. Євреї бубули вдоволені ізза цего, що скоротився їм час арешту але дрожали на згадку нагайок. Євреї вийшли і на розказ ждали під дверми. І тепер був я свідком страшної сцени. Ото приходить кількох польських гайдуків з каньчуками в руках, входять до побічної казні і покликують найблищого Єврея. Цей входить і „на розказ кладзьсє" чую благання Жида маючого дістати „стипендію" нагайкову. Нічого не помагають благання Жида маючого дістати „стипендію" нагайкову Нічого не помагають благання ні лемент, бо по-

мічники кладуть Жида на призначене місце і починається страшний крик. Миттю повторялися удари канчуків. Відгомону не було, бо дротяна плетінка врізувалася в тіло. По виміренню назначеної кари випускають ледви живого Жида, а цей вхопивши руками збите тіло, виривав із заклятої казні. Прочі видячи жорстоку тортуру, видавали звірячі тони ізза індукційних болів. Канчукова сцена повторилася кілька разів, депрімуючи мене до остаточности. На розказ входжу до льоху, а за мною увійшов жовнір, кинув в кутик сніп соломи і вказуючи на ню рукою, сказав: „Ксьондз тутай бендзє спаць“. Жовнір вийшов, замкнено двері і я почав відбувати арешт. За кілька годин приведено 12 селян з Коросна і приміщено коло мене. Невдовзі введено одного українського парубка до звісної келії і загрожено нагайкою, як не виявить, де находиться його ґвер. Парубок ізвиняється а гайдуки застосовують ту саму модерну тортуру, що і на Жидах, тільки з тою ріжницею, що парубок діставав більшу скількість нагаїв і в кількох відступах часу. Страшне. До опису тут слів не вистарчає.

Це оповідаю у звязку з тим, що мені закидується, що я грізним оком подивився на жовнірів у салі „Сокола“. Случайно був я свідком вище описаної сцени, як случайно переходив я через комнату, тільки з тою ріжницею, що тут я бачив і чув, в сали „Сокола“ я не видів і не чув ніякої сцени, як самі свідки зізнають.

Мене замкнено, а карне донесення зладжено. Слідуючого дня прийшов до арешту Др. Жигмонт Женєвскі, етапний командант, з нагайкою. Подивився грізно на мене і так каже: „Ксьондз роздавал апровізацие, так, же Поляци умєральі на тифус ґлодови“. По тих словах погрозив нагайкою. Прошу о позволення відправляти Службу Божу, одержую заборону з увагою: „Зрешто ксьондз поедзє дзісяй до Львова“. По тім пізнав я, що донесення вже зладжене а апровізаційний закид є найстрашніщий. Так сталося, бо слідуючу ніч перебув я в ДОҐ [9]) у Львові. Донесення приділено судді Конечному. В два тижні пізніще покликано мене до переслухання. На виразне бажання п. Чехта, який рівнож приступив до дискусії, обговорили ми тло до політичного процесу. Коли ми приступили до властивих закидів, доказую, що я не мав ніякого уряду. Суддя признає рацію, але зауважує, що мусить бути переведене слідство, длятого, що там приходять назвиска. В донесенню не було ні одного факту, означеного часом, місцем і свідками. Питався я, коли це було і хто видів, або це чув? Суддя почервонів та вказав на підписаних адвоката Яна Целецкого, кс. Тихего і т. д. („Оні о тем ведзо“). Оповівши вступні доходження в Перемишлянах, переконується суддя, що це видумки. Відтак звертаю увагу, що, щоби доказати ті закиди, треба якогось документу, як протоколу засідань,

[9]) Довудство Окрешу Ґенерального

або бодай донесення. А як нема тих писаних доказів, то треба свідоцтва з автопсії, то є таких свідків, що виділи і чули видумані закиди. Видячи добру волю судді, прошу його, щоби поставив внесення на моє звільнення, а я з вільної стопи відповім на закиди. Суддя відраджує старатися, бо як я найдусь на волі, так сейчас мене знова приведуть. Я признав слушність і — перестав старатися о волю. Заки суддя рушився провірити правдивість зізнань, вийшов наказ, щоби перемишлянські справи відослати до полевого суду в Бережанах. Очевидно, що акти відослано, а я мусів чекати на транспорт. Акти наспіли до бережанського полевого суду і дісталися до рук судді Гурніка. Цей ревно взявся до праці, покликуючи мене до переслухання, а коли я не голосився, завважав, що він хотівби сейчас справу поладнати, одначе не може без обжалованого. Він не буде тому винен, коли справа буде довго трівати. Мене тимчасом з розмислу держали польські власти у львівському ґарнізоні. Колиж мене перенесено до криміналу в Бережанах, ніхто не покликував мене до переслухання. Нарешті поїхав суддя і перевів слідство. Справа дуже споважніла і я бувби сидів не знати як довго, якби не ліквідація полевого суду. Одначе суддя постановив скомунікуватися зі мною, але дорогою посередною. Безпосередно перед розвязанням полевого суду в Бережанах, покликує до переслухання о. В. Представляє йому стан слідства і каже, що він справу трактує справедливо, „бо не

думає фабрикувати українських героїв." Обговорюючи справу, зазначує, що його справа стала дуже поважною. „Але справа ксєндза Кучкуди єст о вєлє страшнєйша."

О. В. питається: що такого зробив о. Кучкуда, я з тим священиком мешкаю довший час і пізнав в нім доброго священика і педагога а його діяльність була чисто культурною. Суддя відповідає, що він не може цего сказати, бо „це річ урядова" і ще має бути переслуханий Др. Свістель і Др. Пєжанський, ми їх зловили і маємо на інтернованню і коли ті будуть випиратися, то — ксьондза ще гірше засиплять. Згадавши про Др. С. і Др. П. зазначив, що до вияснення справи конечним є їх переслухання, так що уважав за відповідне — видумати їх інтернування. В кінци сказав: „Ксьондз вшистко вєдзял, ходзіл і відзял і мугл пшешкодзіць а ніц нє мувіл".

По розвязанню полевого суду в Бережанах відослано нас до полевого суду в ДОГ у Львові. Арешти містилися в Бригідках. Дня 1. жовтня 1919 р. покликано мене до переслухання. По довшому чеканню увійшов я до канцелярії судді Бунікевича. Суддя взяв до рук якийсь акт та звіщає, що слідство вже скінчене, а військова прокураторія виготовила акт обжалування. По відчитанню акту обжалування, закладаю протест проти судження мене як горожанина УНР. на підставі гаґської конвенції. Суддя признає рацію, але рівночасно противорічить собі: твердить що суд длятого є компетентним, що я як цивільний вмішував-

ся до урядових справ... З початку признав рацію в цілости, а відтак заперечив часть тої самої цілости. Тому „щоби не запротоколувати“ п. Бунікевіч цего мого закиду не допускає, бо це належить зробити перед трибуналом. Відтак питається мене, чи маю що на свою оборону? Відповідаю що обжалування є дуже загальне, супроти чого годі що небудь на оборону сказати. Прошу подати якийсь факт, а проти такого я буду боронитися. Це питання заклопотало суддю, що почав сейчас оправдуватися, кажучи, що актів нема, длятого, що зізнання свідків є незгідні... Бачучи безрадність судді, пропоную взяти акт обжалування і перечитати — перший закид. Суддя бере до рук перший акт обжалування та читає: „В часє інвазиі (!) укр. в Пшемисьлянах належонц до Ради Укр. Пов. Комісарияту споводовал вивезєнє осуб народовосьці польскей, а также жолнєржа Ф. Ракочего і поручніка Т. Солтиньскего.“

Прошу о — доказ. Суддя карткує акти а найшовши зізнання п. Лєщинського, відчитує: „Ксьондз належал публічнє і явнє до ради Пежаньскего, ктура арештувала і т. д.“ Як священик звертаю увагу з любови до нещасних свідків — щоби докладніще перевести справу, бо легко можна наразити їх на неприємности і компромітацію перед трибуналом. Це голословне твердження зібю слідуючим фактом. З обняттям власти через Д-ра Пежанського розписано вибори до Прибічної Ради. Між иншими і мене

запрошено. В часі виборів покликано комісію матку, що уложила лісту, яку предложено до апробати. Одначе при самім голосуванню я голосував проти цеї лісти. В апробаційній лісті мене не було, це може потвердити п. Гвоздецький і всі виборці. Такий арґумент пересвідчив п. Бунікевича так, що цей застановився та каже: „Але чи ксьондз пшиймє такі довуд?“ На таке діктум я перервав над цим дискусію. Відтак жадаю акту обжалування на письмі. В кінци питаю, коли буде розправа. Суддя звідомлює, що речинець назначить предсідатель, як верне з комісії. На всякий случай до 10. жовтня це станеться. Так сталося, тільки з тою ріжницею, що до 10. жовтня мене перенесено на Замарстинів.

Дня 11. падолиста 1919. р. покликано мене до переслухання. Ставився я перед призначеним суддею, давно мені звісним із першого переслухання п. Гехтом. Від него довідуюся, що акт обжалування невистарчаючий і тому прокураторія доручила вести слідство в тім напрямі, де, коли і від кого походять закиди, які мали місце — в церкві. Між иншим було і це, що я мав казати „випікати Полякам очі“. Звертаю увагу, що коли до тепер не найдено ніякого факту, то і тепер нічого не найдуть, бож факти виходять як шило з мішка. Чейже пан суддя має досить практики як суддя.“ Так! Так! Але „цось“ в тем мусі биць, же так вшисци хцон свядчиць пшеціф ксєндзу.“ Заявляю, що резиґную з оборони, а те що виджу, обчислене на це, щоби мене як найдовше держа-

ти в арешті. Я з тим годжуся, бо це для мові України. Як вам приємно обслугувати мучеництво, то обслугуйте, бо я не піднявсяби цего за ніякі міліони. Обявом дикости є знущання над безборонним і невинним! Це злочин взиваючий до неба о пімсту! Свої болі і безграничні терпіння складаю на жертвеннику України аж до останнього удару серця! Одначе знаєте, що я маю обовязки голови родини, з якими лучаться страшно великі кошти. Майте милосердіє над дітьми. На це відповідає польський суддя, що — Бельґія також терпіла і що це все піде „на рахунок відносин."

Приступаючи до акту обжалування, зазначую, що не думаю його обговорювати під оглядом правним і льоґічним, бо тут требаб написати цілу розправу. Ограничуся до порівнання акту обжалування з першим донесенням. В тій цілі наводжу дослівно донесення: „Деякі з жандармів голосилися „на охотника" кажучи: „Дайцє мі єго запровадзіць, а я го за мястем уложе". Świadek Marya Zukrowska, rel. rzym. kat., lat 23. zamężna, zamieszkała w Przemyślanach, zeznaje, że ks. Kuczkuda należał do najbardziej zawziętych agitatorów ukr. „wydał polecenie", rozstrzeliwać Polaków, którzy nie pójdą do wojska ukr., mnie kazał aresztować, ale udało mi się ukrywać . . . Wdarcie się bandy ukraińskiej do kościoła w czasie nabożeństwa celem okradzenia części liturgicznych, rozpędzenie wiernych, zabranie księdza od ołtarza, urządzenia stajni z kościoła polskiego było dziełem ks. Kuczkudy. Dalej internowanie całego szeregu osób

— Polaków, zupełnie nie mieszających się do polityki, było dokonanem na rozkaz ks. Kuczkudy.

Zeznania świadków w sprawie powyższej a mianowicie: ks. Kuczkuda należał do najniebezpieczniejszych agitatorów ukraińskich, należał jako jeden z pierwszych, którzy w dniu 3. listopada z. r. rozbrajali polskich żandarmów w Przemyślanach. Do adwokata Dra Cieleckiego w dniu 5. listopada 1918 r. odezwał się w te słowa: „Teper musyte panowe poterpity za dawnijszu hospodarku".

В тім тоні наводить бесідник дальші протоколи і каже: По першім переслуханню свідків, всі ці закиди щезли мов камфора, лишаючи по собі соромну клевету. На око виглядає неначеб деякі закиди були подібні, але коли близше приглянемося, так побачимо инших свідків і инший зміст закидів. Маю враження, що автор акту обжалування не читав навіть важних документів, а прецінь донесення повинно увійти що до йоти в акти. Відтак смію запитати чому нові закиди не були обговорені в слідстві зі мною. Чи прокуратор знає о тім, що цей акт обжалування виставив полевий суд ДОГ ще 11. жовтня 1919. р. а відтак ДОГ узнало його за невистарчаючий і доручило вести дальше слідство?!

Приступаючи до самого акту обжалування заявляю до першого закиду, де закидується мені, що я належав до прибічної Ради Повітового Комісаріяту в Перемишлянах, що я не належав до Приб. Ради Повітового Комісаріяту в Перемишлянах, а в доказ цего наводжу акт

виборчий і як свідків ставлю о. Гвоздецького пароха з Борщева, о. декана Шуля, пароха з Брухович, о. Івана Костельного пароха з Перемишлян і прочих виборців. В другому закиді говориться, що я спричинив і переводив асентерунки. Длятого, що не наводиться ніякого факту, заявляю: „ґратіс асерітур, ґратіс неґатур.“*) Що до третього закиду мушу зазначити, що як душпастир голосив я такі науки, які має обовязок голосити кождий священик. Як свідків подаю найпримірніщих парохіян п. Мельничука, п. Максимовича, п. Трофимика б. бурмістра і прочих парохіян. Що до четвертого закиду мушу зазначити, що я був звичайним членом комісії апровізаційної, з тим додатком, що мусів наглядати розділ харчів, а органи, котрі розділяли, давала громада Перемишляни. Оскільки не було скарг на уряд громадський, заявляю, що всі діставали таку пайку, яка належалася кождому безріжниці народности. О тім посвідчить п. Довгецкі і п. Трофимик, начальники уряду громадського. Що до переходу через салю Сокола, то подаю до відома, що через салю веде коротша дорога до канцелярії. Бійки ніякої я не видів, ані не чув, як самі свідки твердять.

В цілому тоці обжалування добачую люзні получення і штучне натягання. Причиною цего є те, що свідки не подають ніякого факту, а лише

*) Без доказів твердиться, без доказів заперечується.

намагаються переконувати вуличною обсервацією та своїми „переконаннями. опертими на враженнях.“ Тою дорогою почав поступати п. референт і дійшов до цего, що називає мене „диктатором повіта“ і тим видуманим титулом намагається доказати свої позірної вартости заключення.

За цей сензаційний титул, як за благовонний фимям, складаю подяку, як також звертаю увагу, що в тім криється моя коронація — короною слави.

Вкінці подам примір, як я поводився зі свідками. Одного разу, ще за Австрії, образив мене п. Ґурнісєвіч, тим, що публично зневажив мене, кажучи перед людьми: Я каже ксьєндза замкнонць! Українське громадянство жадало витягнення з цього найдальше йдучих консеквенцій. Знаючи про страшні наслідки для сусіда, жалко мені стало і я вдоволився полагодженням так страшної обиди в чотири очі, як поучує євангеліє. З вдячности за це почав п. Ґурнісєвич перший проти мене свідчити. Про инших свідків оповім при нагоді.

Ще скажу кілька загальних слів про душу всіх ваших свідків в масі. Коли мене проваджено вулицями Перемишлян, зібралася коло мене товпа польської людности і викрикав: „На гак з нім, розерваць го!“ Про це може посвідчити Др. Женєвскі, що хвалився передімною, що як щоб він не дав мені опіки, так мене до години не сталоб. Я за це їх не обвинюю, бо вони є духовими мініятурами того, що взиває родимців: „На вроґа

з Богєм альбо мімо Бога!" На дальше поступають як той, що за брехню був караний арештом. Супроти цего прошу, щоби не заприсягати ніякого свідка, бо я волію понести як найбільші наслідки чим мавби допустити до кривоприсяги. Доконали ви морального морду на мені, тільки не було фаховця, щоби довершив акту фізичного, В тій цілі зредаґовано страшне мов вирок смерти донесення. Так рівнож зрозумів це Львів і почав по культурному тюремну тортуру. Бо тут побільшуються терпіння в безконечність. І нині по 8 місяцях польської тюрми, я лише тінню життя — — — трупом!!...

Від Редакції: По тій бесіді о. Кучкуди польський військовий суд вирішив, що свідки Поляки дійсно не є віродостойні. Але грубо помилявсяб той, хто подумавби, що невинного вязня випустили з тюрми: його дальше задержали у вязниці й наказали шукати — нових свідків! Нам невідомо, чи відбулася нова розправа, чи може вже не треба її було, — бо отця Кучкуду замучили в ляцькій тюрмі. . . .

При тій нагоді звертаємо увагу всіх Українців, щоби збирали й оповіщували всякі вістки і матеріяли про польські знущання та про оборону перед ними.

Видання Уряду Преси і Пропаґанди З. У. Н. Р. („Українського Прапору“).

1. **Крівава Книга**, Матеріяли до польської інвазії на українські землі Східної Галичини 1918—1919, часть І. 8⁰ ст. 100, Відень 1919.
2. Др. Осип Назарук: **Рік на Великій Україні**, конспект споминів з української революції, Відень 1920, ст. 342 16⁰.
3. Др. Лука Мишуга: **Похід українських військ на Київ** (Серпень 1919), Відень 1920 ст. 27. 16⁰.
4. Др. Лука Мишуга: **Князь Ярослав Осмомисл**, рецензійний начерк повісти Осипа Назарука, Відень 1920, ст. 16. 16⁰.
5. Микола Евшан: **Великі Роковини**, (1. листопада 1918 до 1. листопада 1919) Реферат, вигошений на святі 1. листопада у Винниці. Відень 1920, ст. 26. 16⁰.
6. **Українська делеґація Східної Галичини в Ризі**, Ноти делеґації до мирової конференції, Постанова Найвищої Ради з 11. липня 1919 в справі Східної Галичини, Відень 1920, ст. 16. 16⁰.
7. **Das Ostgalizische Problem**, з картою Східної Галичини. Відень 1920 ст. 16 8⁰, також у мовах французькій і анґлійській.
8. **Ostgalizien als unabhängiger neutraler Freistaat**, Відень 1920, ст. 12. 8⁰, також у мовах французькій і анґлійській.
9. **Ostgalizien**, ein selbständiger Freistaat, herausgegeben vom Ostgalizischen Nationalrat, Відень 1920, ст. 54. 8⁰, також у мовах французькій і анґлійській.
10. **Die ostgalizische Frage**, Information über den jetztigen staatsrechtlichen und internationalen Stand, Відень 1920, ст. 16. 8⁰, також у мовах французькій і анґлійській.
11. Осип Левицький: **Галицька Армія на Великій Україні**. Спомини. Відень 1921, ст. 194. 16⁰.
12. **Документи українського мучеництва під Польщею**, бесіда українського священника поред судом польських наїздників у Галичині, Відень 1921, ст. 24. 8⁰.
13. **Польська кольонізація Східної Галичини**, Відень 1921. ст. 14. 8⁰.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 05 08 04 002 1